

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

Антонюк Уляна Василівна Доступ до екологічної інформації в Україні: законодавчі перспективи	563
Караханян Карина Мартинівна Законодавчі засади реалізації принципів земельних торгів	566
Zaveriukha Maryna International legal regulation of forest protection in Ukraine in the conditions of Russian military aggression	569
Борденюк Ольга Василівна Робота агропромислового комплексу в умовах воєнного стану.	571
Демчук Тетяна Ігорівна Дані моніторингу довкілля як основні джерела екологічної інформації	574
Слепньова Катерина Вадимівна Правова складова тривимірного кадастру в Україні	577
Прачук Ольга Ігорівна Процедурні питання оформлення права власності на земельну ділянку у механізмі виникнення прав на землю.	579
Опайнич Віталій Ярославович Міжнародно-правовий аспект відповідальності за екологічні правопорушення в часи війни	583
Павлига Анастасія Вадимівна Правове регулювання альтернативної енергетики в Україні в період воєнного стану.	586

СЕКЦІЯ 12

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА В ЕПОХУ СТРИМКОГО РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Задерейко Олександр Владиславович, Логінова Наталія Іванівна Захист приватних даних користувачів при web-серфінгу.	588
Дика Анастасія Іванівна, Лобода Юлія Геннадіївна Розвиток застосування WebAssembly у веброзробці	594
Трофименко Олена Григорівна, Манаков Сергій Юрійович Проблеми безпеки вебзастосунків.	597
Толокнов Анатолій Арнольдович Огляд методів захисту вебформ	599
Чанишев Рашид Ібрагімович Проблеми розвитку та правового регулювання штучного інтелекту.	603

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЕКОЛОГІЧНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ В ЧАСИ ВІЙНИ

Бойові дії завжди супроводжуються не тільки втратами людських життів і майна, але також серйозною екологічною кризою, що може мати довгострокові наслідки для навколишнього середовища та здоров'я населення. В таких умовах важливо забезпечити належний рівень захисту довкілля від можливих негативних наслідків війни, зокрема за рахунок компенсаційних механізмів.

Проблематикою екологічно-правової відповідальності займається значна кількість науковців. Серед них В. І. Андрейцев, Г. В. Анісімова, Н. С. Гавриш, А. П. Гетьман, М. В. Краснова, Н. Р. Кобецька, М. І. Малишко, Т. К. Оверковська, Н. М. Опольська, М. А. Пашко, О. О. Погрібний, Т. Є. Харитоновна, Ю. С. Шемшученко, М. В. Шульга та ін.

В науковій літературі, юридичну відповідальність за екологічні правопорушення вважають сукупністю правових засобів, які встановлюються відповідним профільним законодавством, зокрема: адміністративним, кримінальним, цивільним, тощо. Вказані засоби застосовуються у випадках порушення вимог охорони довкілля та екологічної безпеки населення, умов та режиму використання природних ресурсів, заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу. Саме заподіяння шкоди в значних обсягах є характерним наслідком ведення бойових дій [1, с. 58].

Джерелом забруднення навколишнього середовища під час війни, є міни, вибухівка, боеприпаси різного калібру та видів, пально-мастильні матеріали, продукти що утворюються внаслідок згорання ракетного палива. При цьому масштаб таких забруднень може бути просто колосальним. З метою фіксації цих правопорушень, збору об'єктивних даних та обрахунку збитків Україною у березні 2022 року на базі Державної екологічної інспекції України створено Оперативний штаб, до якого увійшли представники СБУ, Національної Поліції, Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України [2, с. 3].

Юридична відповідальність за екологічні правопорушення в часи війни ґрунтується на національному та міжнародному праві. Національне законодавство може передбачати відповідальність за екологічні правопорушення, а також за порушення правил, пов'язаних з веденням війни. У свою чергу, міжнародне право містить норми, що регулюють захист довкілля під час війни. Однією з таких норм є Гаазький регламент 1907 року, який передбачає, що військові повинні уникати зайвого знищення природних об'єктів і виконувати військові операції з урахуванням екологічних наслідків. Вищевказаний регламент став переломним, та фактично заклав основи міжнародного захисту навколишнього середовища в умовах війни [3, с. 180].

На нашу думку, важливою є четверта Женевська конвенція про захист цивільних осіб у разі війни, яка була прийнята у 1949 році та містить положення про захист природного середовища в разі збройних конфліктів. Згідно з цією конвенцією, сторони конфлікту повинні забезпечувати, щоб будь-які дії або необхідні відповіді на ворожі атаки не призводили до серйозних забруднень, руйнування або пошкодження екосистеми, які можуть мати шкідливий вплив на здоров'я людей. Однак прагнення сторін здобути перемогу на полі бою, призводить до нехтування положеннями даної конвенції [4].

У подальшому, у 1976 році було прийнято Конвенцію «Про захист навколишнього середовища під час збройних конфліктів». Ця конвенція встановлює правила для запобігання забруднення природного середовища під час збройних конфліктів, включаючи заборону використання зброї та методів ведення війни, які можуть мати шкідливий вплив на навколишнє середовище. Зокрема мова йде про використання касетних боеприпасів, мін які не підлягають розмінуванню, високотоксичних компонентів вибухівки [5].

При порушенні цих правил, особи, які стали винуватцями екологічних правопорушень, можуть бути притягнуті до юридичної відповідальності відповідно до національного та міжнародного права. Наприклад, такі порушення можуть бути розглянуті на спеціальному трибуналі як злочини проти миру, злочини проти людства або військові злочини, які підлягають покаранню згідно з міжнародним кримінальним правом [6, с. 188].

Щодо практичного аспекту відшкодування екологічної шкоди завданої бойовими діями, можна розглянути ситуацію яка виникла внаслідок Іракського вторгнення до Кувейту 1990 року. Опрацювавши всі дані, за наслідками вказаного конфлікту юристами до спеціальної компенсаційної комісії утвореною Радою Безпеки ООН було подано 168 позовів на загальну суму близько 85 мільярдів доларів США [7, с. 1]. Однак, в результаті розгляду цих звернень було компенсовано лише 5,26 мільярдів доларів США, що становить близько 6 %. Серед причин низьких показників відшкодування, вчені називають несвочасний збір даних про завдану шкоду, неналежну підготовку фахівців, недосконалість компенсаційних процедур [8, с. 1].

Основним джерелом компенсації були кошти отримані Іраком від реалізації нафти та нафтопродуктів, оскільки ця країна має значні запаси цих корисних копалин. При вищезгаданій комісії було створено фонд, до якого згідно резолюції ООН Ірак мав відраховувати 30 % від експорту нафти та нафтопродуктів, в 2000 році цю частку було зменшено на 5 %, ще за три роки її скоротили до 5 %, а у 2018 році – взагалі знизили до 0,5 %. Російська федерація також володіє значними запасами природного газу та нафти, в подальшому кошти отримані від їх реалізації можуть стати ресурсом для компенсації збитків які вона завдала нашій державі [7, с. 1].

Аналізуючи вищенаведене можна дійти висновку що існує ціла система міжнародно-правових актів у сфері захисту навколишнього середовища під час бойових дій. Ця система є основоположною

підставою для юридичної відповідальності за завдання шкоди довкіллю під час війни. Національне законодавство конкретизує та доповнює окремі аспекти такої відповідальності.

Ключовим органом який допомагає державам відшкодовувати збитки яких вони зазнали внаслідок агресії інших держав є ООН, а також спеціальні комісії які створюються на її основі. Однак перешкодою може стати те що РФ станом на сьогодні є постійним членом Ради Безпеки ООН, що надає їй можливість накладати право вето на схожі ініціативи. Це створює додаткові виклики для України, та свідчить що дане питання потребує плідної праці та можливо пошуку додаткових механізмів впливу на державу-агресора.

З метою найбільш повного відшкодування збитків у сфері довкілля Україні потрібно якісно та систематично документувати всі правопорушення країни – агресора, для цього потрібна скоординована робота СБУ, Національної поліції, органів прокуратури у взаємодію з іншими державними органами.

Важливим є використання вже існуючих кейсів притягнення держав – агресорів до відповідальності та стягнення з них компенсацій, зокрема Кувейту та Коста-Ріки.

Список використаних джерел:

1. Оверковська Т. К., Опольська Н. М. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення : навч. посіб. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2020. 252 с.
2. Шутяк С. Хто притягне росію до відповідальності за злочини проти довкілля [Електронний ресурс] / Софія Шутяк // Екологічні хроніки: як вторгнення РФ впливає на довкілля України. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://wz.lviv.ua/ukraine/468407-khto-prytyahne-rosiiu-dovidpovidalnosti-za-zlochyny-proti-dovkillia>
3. Миколаєнко Я. Ю. Гаазькі Конвенції 1899 та 1907 рр. Про мирне вирішення міжнародних суперечок / Ярослав Юрійович Миколаєнко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2015. – С. 179–181.
4. Конвенція «Про захист цивільного населення під час війни» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради (ВВР) – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text
5. Конвенція «Про заборону військового або будь-якого ворожого використання засобів впливу на природне середовище» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради (ВВР). – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_258#Text
6. Садова Т. Захист довкілля під час збройних конфліктів у перспективі ухвалення П'ятої Женевської конвенції / Тетяна Садова // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2022. – С. 186–190.
7. Оніщук О. Вікно без можливостей: чи спрацює «кувейтський» сценарій в Україні? [Електронний ресурс] / Ольга Оніщук // Український інститут майбутнього. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://uifuture.org/publications/vikno-bez-mozhlyvostej-chy-spraczuyue-kuvejtskyj-szenarij-v-ukrayini/>
8. Демиденко А. Як правильно рахувати екологічні збитки України від війни? [Електронний ресурс] / А. Демиденко, Є. Стахів // Вокс

Ключові слова: екологічна відповідальність, навколишнє середовище, міжнародний збройний конфлікт, відшкодування збитків.

Key words: environmental responsibility, environment, international armed conflict, compensation for damages.

ПАВЛИГА АНАСТАСІЯ ВАДИМІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри аграрного, земельного та екологічного права*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнний період має суттєвий вплив на енергетичну безпеку країни, особливо тоді, коли існує залежність від імпортованих джерел енергії. У таких умовах розвиток альтернативної енергетики стає надзвичайно важливим для забезпечення стійкості енергетичної системи та енергетичної незалежності країни. В цьому контексті правове регулювання в сфері альтернативної енергетики набуває особливого значення, сприяючи створенню необхідного правового та інституційного середовища для її розвитку.

Україна має актуальну законодавчу базу, що регулює питання альтернативної енергетики. Зокрема, Закон України «Про альтернативні джерела енергії» визначає правові засади функціонування альтернативних джерел енергії в країні. Крім того, існують програми та ініціативи держави, спрямовані на підтримку розвитку альтернативних джерел енергії, зокрема в контексті воєнного періоду. Такі програми сприяють стимулюванню інвестицій, розбудові необхідної інфраструктури та забезпеченню підтримки для суб'єктів господарювання, що займаються альтернативною енергетикою.

Фінансові та економічні аспекти розвитку альтернативної енергетики під час воєнного періоду є однією з найбільш актуальних проблем. Збройний конфлікт зазвичай супроводжується економічними труднощами, зменшенням інвестицій та невпевненістю на ринках. Це може ускладнити фінансування проектів з альтернативної енергетики та призвести до зменшення інтересу інвесторів.

Технологічні виклики також становлять важливу перешкоду для розвитку альтернативної енергетики в умовах воєнного конфлікту. Воєнний стан може призвести до обмежень у доступі до новітніх технологій та обладнання, а також до зменшення потужностей науково-дослідних установ. Це ускладнює впровадження інноваційних рішень та знижує швидкість технологічного прогресу в галузі альтернативної енергетики.